

LYNN AUSTIN

Vlam van hoop

DE AMERIKAANSE

BURGEROORLOG

ROMAN

Lynn Austin

Vlam van hoop

Roman

Vertaald door P.J. de Gier

KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Vlam van hoop is het derde deel in de serie over de Amerikaanse Burgeroorlog en volgt op *Bevrijdend licht* en *Donker vuur*.

Vertaling: P.J. de Gier
Ontwerp omslag: Wil Immink Design
Lay-out binnenwerk: Stampwerk, Nijkerk

Dertiende druk, 2019

ISBN 978 90 297 2882 9
ISBN 978 90 297 2883 6 (e-book)
NUR 342
www.kokboekencentrum.nl

© 2005 Uitgeverij Voorhoeve – 2019 KokBoekencentrum Uitgevers

Oorspronkelijk verschenen onder de titel *A Light to My Path* bij Bethany House Publishers, 11400 Hampshire Avenue South, Bloomington, Minnesota 55438, USA.

© Lynn Austin, 2004

De Bijbelcitaten in deze uitgave zijn afkomstig uit de NBV, 2004.

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij KokBoekencentrum vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

*Uw Woord is een lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad...
Ik ben zo diep vernederd, houd mij in leven, Heer,
zoals U hebt beloofd.*

Psalm 119: 105, 107

Proloog

Fuller Plantage, South Carolina, najaar 1862

Het enige wat duidelijk was voor Kitty te midden van alle verwarring en drukte, was dat ze moesten vluchten. De Yankees kwamen eraan – bij duizenden. De soldaten zouden alles stelen wat ze konden vinden en dan de plantage van de meester platbranden. Ze zouden verschrikkelijke dingen met de vrouwen doen – met blanke vrouwen als missy Claire en zelfs met slavinnen als Kitty. Ze moest opnieuw met missy vluchten, zoals ze een jaar geleden ook uit het andere huis van meester in Beaufort gevlucht waren. Ze zouden op de plantage niet langer veilig zijn. ‘U kunt maar beter opschieten, mevrouw,’ waarschuwden de confederale soldaten terwijl ze langs het huis marcheerden. Ze bleven zelfs niet even staan om wat water te drinken of iets te eten terwijl ze in ijltempo langs het huis trokken. Twee officieren bleven net lang genoeg staan om te zeggen: ‘De Yankees komen eraan. Zesduizend man zijn bij McKay’s Point geland. Dat is maar zeven mijl van Pocotaligo. We denken dat ze de trein zullen nemen tussen Savannah en Charlestown. Als ik u was, zou ik vandaag nog vertrekken, mevrouw. Morgenochtend op zijn laatst.’

‘En wees voorzichtig, mevrouw,’ waarschuwde de tweede officier. ‘De Yanks stelen onze slaven en bewapenen hen met geweren. Er is niets erger dan een slaaf met een geweer in zijn handen.’ De soldaten salueerden en liepen in hun verfromfaaide uniformen, met hun versleten laarzen en ruige baarden verder over de weg naar Pocotaligo en lieten alleen maar paniek en een grote stofwolk achter zich.

Ze hadden alle bewoners in opschudding gebracht en ze waren allemaal zo bang geworden dat Kitty dacht dat de angst hen zou verlammen. Het gezicht van missy Claire was spierwit en het leek erop dat ze ieder moment zou kunnen flauwvallen.

Kitty liet haar gauw op de dichtstbijzijnde stoel plaatsnemen en pakte een palmtak om haar koelte toe te wuiven.

‘O.’ Missy Claire kreunde. ‘Waarom moet dit ons opnieuw overkomen? Is het niet genoeg dat de Yankees ons al eerder uit ons huis verdreven hebben? Waarom hebben die lafaards onschuldige vrouwen en kinderen de oorlog verklaard?’

Kitty begon vlak bij Claires gezicht nog harder te wuiven om haar te helpen adem te halen. ‘Het komt wel goed, missy. Alles komt wel weer goed.’

‘Nee, het komt helemaal niet goed!’ schreeuwde ze. ‘Heb je dan niet gehoord wat ze zeiden? De Yanks bewapenen slaven! En als een slaaf eenmaal een geweer in zijn handen heeft, zal hij ons allemaal op ons bed vermoorden!’

Kitty huiverde bij haar woorden. Het was net of ze beiden even waren vergeten dat Kitty ook een slaaf was. Ze was missy’s slavin geweest sinds ze kinderen waren, maar Kitty had haar nog nooit zo ontsteld gezien, zelfs niet toen ze uit Beaufort waren gevlucht. Ze hadden toen natuurlijk gedacht dat ze na een paar dagen, als de Yankees verdreven zouden zijn, wel weer terug zouden kunnen keren. Maar dat was nu al bijna een jaar geleden. ‘Waar vluchten we nu heen, missy Claire?’ vroeg Kitty hees.

‘Ik weet het niet. Ze verbranden ieder plantagehuis in de hele streek. We zullen alles wat we niet kwijt willen raken, moeten inpakken.’

‘Alles?’ Kitty keek om zich heen in de salon. ‘Er is zo veel, missy. Al die mooie dingen van meester Fuller. Hoe weten we nu wat we mee moeten nemen en wat we achter kunnen laten?’ Ze zag dat haar meesteres haar zelfbeheersing weer terugkreeg. Missy duwde de waaier uit haar gezicht en ging staan. ‘We moeten alle andere huis-slaven roepen om ons te helpen. Opschieten nu! We pakken net zo veel in als we op een wagen kunnen vervoeren. Eerst de meest waardevolle dingen – de rest moeten we dan maar in Gods ontferming achterlaten.’

Kitty ging zo snel mogelijk aan het werk, maar voor missy was het niet snel genoeg. Ze duwde Kitty zo hard achteruit dat ze bijna

tegen de grond sloeg omdat ze vond dat Kitty een grote hutkoffer te langzaam inpakte. Toen Kitty per ongeluk een la met zilveren bestek liet vallen, pakte missy haar bij haar haren en trok haar opzij. En toen Kitty vroeg wie er op het huis zou passen als ze weg waren, gaf missy Claire haar een klap in het gezicht. ‘Stel toch niet van die stomme vragen, Kitty.’ Gewoonlijk was missy niet zo gemeen. Ze was alleen maar bang. ‘Was Roger maar hier,’ zei ze steeds maar weer terwijl ze van de ene kamer naar de andere liepen en probeerden te beslissen wat ze in zouden pakken. Het grote huis was van de kelder tot de vliering afgeladen met spullen van meester Fuller, dingen die in de loop van generaties verzameld waren. Alleen al de schilderijen van alle familieleden van meester zouden een hele wagen vullen en voor al zijn boeken was nog eens een andere wagen nodig. Iedereen begreep dat ze alle meubilair zouden moeten achterlaten: meesters eiken bureau en zijn piano, de ledikanten, de kledingkasten en dressoirs, de eettafel van walnotenhouw die Delia altijd poetste met bijenwas en terpentijn tot hij glansde als een spiegel. Er waren kasten vol tafellinnen, veren dekbedden en spreien; kabinetten met mooi porselein, zilveren schalen en bestek. Ze zouden het onmogelijk allemaal mee kunnen nemen. Die Yankees moesten wel erg laaghartig zijn als ze zo’n mooi, oud huis en al die mooie spullen zouden verbranden.

Kitty was boven de kleren van missy Claire aan het inpakken toen ze buiten geratel van wagenwielen hoorde. Ze rende naar het raam en verwachtte soldaten en gewapende slaven te zien die met geweren en toortsen op hen af kwamen. Maar de wagen die voor de deur bleef staan, was leeg.

‘Kitty!’ zei missy die haastig de kamer in kwam lopen. ‘Een van de veldslaven heeft eindelijk een wagen uit de schuur gehaald. Sta daar niet uit het raam te gapen en begin met inladen. Ik heb Delia al gezegd dat ze de kleertjes voor de baby moet inpakken.’

Kitty pakte twee tassen op en liep naar de trap.

‘En kom meteen terug,’ riep missy Claire haar na. ‘Niet blijven rondhangen zoals je altijd doet.’

Haar woorden deden meer pijn dan een schop tegen haar sche-

nen. Kitty hing nooit maar wat rond zoals veel andere slaven deden. Misschien dagdroomde ze weleens, maar dat was iets heel anders dan zomaar lanterfantten. Dat deden mensen bewust, maar dagdromen was iets waar je je niet tegen kon verzetten.

Kitty was nog steeds in zichzelf aan het mopperen over hoe oneerlijk missy haar behandelde toen ze Delia inhaalde die met een stapeltje babykieren de trap af liep. Door haar ouderdom en de pijn in haar gewrichten liep de oude vrouw veel langzamer dan Kitty. Kitty ging wat langzamer lopen om gelijke pas met haar te houden.

‘Waar pruil jij zo over, kind?’ vroeg Delia. ‘Kijk maar uit dat je niet struikelt over die onderlip van je. Hij hangt bijna op de grond.’

‘Missy geeft me de hele middag al op mijn kop, Delia.’

‘Niet alleen jou, kind, dat kan ik je verzekeren. Brr, wat is het koud!’ zei ze toen ze deur opendeed. Buiten zag de najaarslucht er even grauw en grijs uit als een grafzerk. ‘Het kan nooit goed zijn voor meesters kleine baby om hem op deze manier de hele wereld over te slepen,’ zei Delia hoofdschuddend. ‘God zei dat we, als de oordeelsdag ten slotte aanbreekt, moesten bidden dat onze vlucht niet tijdens de winter zou zijn.’

Kitty keek Delia verbaasd aan. ‘Is dit de dag des oordeels?’

‘Het lijkt erop dat God over een aantal mensen zal oordelen,’ mompelde Delia terwijl ze naar de wagen knikte. ‘Ik had nooit gedacht het gezin van meester nog eens in een oude katoenwagen te zien rijden, getrokken door een paar muilezels.’

Delia had gelijk. De muilezels die voor de wagen gespannen waren, waren dieren waarmee arme mensen het moesten doen. Maar de confederale soldaten hadden alle paarden van meester Fuller al lang geleden meegenomen. Grady was die dag in het koetshuis gebleven omdat hij niet had willen zien dat ze meegenomen werden. Want zolang hij de koetsier van meester Fuller was geweest, had hij voor de paarden gezorgd alsof het zijn kinderen waren, zoals Delia voor de baby van missy Claire gezorgd had. Nu de paarden verdwenen waren, moest Grady als veldslaaf werken.

Kitty liet haar tassen op de wagen vallen. De voerman stond bij een van de muilezels en schikte iets aan het hoofdstel. Het duurde

even voordat het tot Kitty doordrong dat de voerman Grady was. Hij leek nog magerder dan de vorige keer toen ze hem gezien had. En zijn kleren hingen als vodden om zijn lijf. Ze wilde naar hem toe gaan en hem in haar armen sluiten, maar toen hij naar haar opkeek en ze zijn gezicht zag, aarzelde ze. Het leek wel of hij haar op afstand wilde houden.

Maar Delia aarzelde geen moment. Ze slofte naar Grady toe en omhelsde hem stevig. ‘Och, lieve jongen! Ik herkende je nauwelijks. Moet jij morgen met de wagen van missy Claire rijden?’

Hij schudde zijn hoofd. ‘Ik ben haar slaaf niet meer,’ zei hij kalm. ‘Ik trek met de anderen vanavond de bossen in. Als we dan eenmaal bij de Yankees zijn, zijn we vrij.’

Kitty trilde van angst toen ze hoorde wat hij zei. ‘Je kunt niet zomaar wegvlugten, Grady! Als je vlucht, sturen ze de honden achter je aan!’

‘En wie moet dat dan doen? Er is hier niemand meer die ons achterna kan zitten dan de opzichter. Hij kan ons toch niet allemaal vangen?’ Hij sloeg zijn armen over elkaar en stak zijn kin in de lucht. ‘Je hoeft niet met missy Claire mee te gaan. Ze heeft niets meer over je te zeggen.’

‘Hoe bedoel je? Ze is onze meesteres. We moeten doen wat missy zegt.’

‘Nee, dat hoef je niet,’ zei hij zacht en nors. ‘Nu de Yankees komen, hoeven we niet meer te doen wat ze zegt. Jullie kunnen allemaal vanavond met ons meegaan en je in de bossen verbergen... tenzij jullie natuurlijk denken dat huisslaven te goed zijn om samen met veldslaven te vluchten.’

‘Niemand denkt dat,’ zei Delia.

‘Ga dan met ons mee,’ drong hij aan.

Kitty staarde naar het zuiden, de richting waaruit de Yankee-soldaten zouden komen. De lucht boven de bomen in de verte leek nog grijzer, alsof die donkerder was door rook. ‘Missy zegt dat de Yankees niet onze vrienden zijn,’ zei ze tegen Grady. ‘Ze zegt dat ze alle vrouwen zullen misbruiken en –’

‘Weet je nu nog niet dat blanke mensen liegen?’

‘Missy Claire liegt niet! Ik ga nu al met haar om zolang ik mij kan herinneren en ze –’

‘Nou, als je dan zo graag haar slavin wilt zijn, moet je maar met je aardige blanke missy meegaan.’ Hij spooog vlak voor haar voeten op de grond alsof de woorden een bittere nasmaak hadden achtergelaten.

Kitty staaarde weer naar de bossen. Ze was doodsbang als ze eraan dacht dat ze zich daarin schuil zou moeten houden. In de moerasen daar leefden slangen, spinnen en alligators en de slavenjagers zouden je daar met hun honden achternazitten. Als ze je ving, sloegen ze je tot bloedens toe. Ze herinnerde zich wat er met haar eigen ouders gebeurd was en ze wilde eigenlijk naar Grady toe rennen om hem te smeken niet te gaan. Kitty had de littekens op zijn rug gezien van die keer dat ze hem geseld hadden.

Delia stond naast de wagen en zei geen woord. Maar ze keken allemaal op toen er op de verdieping even later met veel gekraak een raam werd opgedaan. Missy Claire boog zich uit het raam. ‘Kitty, kom onmiddellijk naar boven!’

Kitty draaide zich om en rende het huis binnen. Toen ze halverwege de trap was, besepte ze dat ze Grady geen gedag gezegd had. Ze verzamelde haastig wat spullen, maar toen ze weer beneden bij de wagen kwam, was ze te laat. Grady was al weg. Ze vroeg zich af of ze hem ooit nog terug zou zien.

Delia kwam even later met twee tassen naar beneden. Ze bleef even staan om weer op adem te komen en leunde tegen de wagen aan.

‘Wat ga jij doen, Delia?’ fluisterde Kitty. ‘Loop je vanavond met Grady weg en verschuil je je in de bossen?’

‘Trek je er maar niets van aan wat ik doe, kind. Je zult zelf moeten beslissen wat je doet. Niemand kan je zeggen welke weg je moet volgen dan God alleen.’

‘Beslissen? Hoe dan?’ Kitty had nog nooit eerder haar eigen beslissingen genomen. Ze deed altijd wat missy zei en ze mocht er geen eigen ideeën of wensen op na houden. Zelf nadenken was iets wat je moest leren, net als lezen en schrijven – en die twee dingen

had ze ook nooit geleerd. Ze had alleen maar geleerd te gehoorzamen. ‘Ik weet niet hoe ik een beslissing moet nemen,’ zei ze tegen Delia. Ze sprak haar woorden fluisterend uit alsof ze bang was om ze hardop te zeggen.

‘Dat is niet zo moeilijk,’ zei Delia. ‘Je moet gewoon aan je leven denken als aan een verhaal. Alsof je het op zekere avond aan je kinderen bij het kampvuur zal vertellen.’ Delia was zelf een verhalenvertelster en ze stond bij alle slaven in de buurt als zodanig bekend, dus ze wist heel goed hoe ze een verhaal moest vertellen. Ze gaf Kitty even de tijd om erover na te denken en zei toen: ‘En, hoe wil jij dat je verhaal afloopt? Wat is voor jou “en ze leefden nog lang en gelukkig”?’

Kitty hoefde er niet eens over na te denken. Het mooiste slot zou zijn dat Grady zijn armen om haar heen zou slaan en dat ze hem eindelijk hoorde zeggen dat hij net zo veel van haar hield als zij van hem. Ze zouden altijd bij elkaar blijven. Grady zou koetsier van meester Fuller blijven en Kitty zou voor missy Claire blijven zorgen zoals ze altijd gedaan had en ze zouden beiden weten dat meester Fuller hen nooit apart zou verkopen. Maar toen dacht Kitty weer aan Grady’s bittere woorden en ze wist dat dat nooit zou gebeuren. *Meid, niemand zal van je kunnen houden zolang je niet geleerd hebt om van jezelf te houden. Je gehoorzaamt die blanke vrouw alsof je haar hond bent – alsof je vuil onder haar voeten bent waar ze zomaar overheen kan lopen. Denk je dat een man van vuil kan houden? Denk je dat een man een hond als zijn vrouw wil hebben?*

Kitty wist wat hij bedoelde. Was missy nog niet vanmorgen tegen haar tekeergegaan? Had ze Kitty niet aan haar haren getrokken en haar een klap in het gezicht gegeven? Grady zei dat ze zichzelf moest respecteren voordat hij haar kon respecteren. Maar hoe moest ze dat doen? Zou hij haar bewonderen als ze missy niet langer zou gehoorzamen en weg zou vluchten?

‘Nou, zie je dat eind al voor je?’ onderbrak Delia Kitty’s gedachten. Ze sloot haar ogen en stelde zichzelf in Grady’s armen voor.

‘Ja, mevrouw.’

‘En wat moet je nu doen om daar te komen? Het begin van het

verhaal is al verteld. Je kunt “er was eens” niet meer veranderen. Maar je kunt wel het middelste gedeelte nog verzinnen dat uiteindelijk op het eind van het verhaal moet uitlopen.’

Welk pad leidde naar Grady? Kitty probeerde zich voor te stellen dat ze met Grady zou weglopen, dat ze missy niet zou gehoorzamen als zij zou roepen en dat ze zich in de bossen zou verschuilen tot de wagen wegreed. En wat dan? Het enige wat Kitty wist, was dat je met de zweep kreeg als je blanke mensen niet gehoorzaamde. Nee, het was veel eenvoudiger om te doen wat ze altijd gedaan had – missy gehoorzamen, achter de wagen aan lopen en voor haar meesteres en de nieuwe baby zorgen. Maar was Grady juist daarom niet boos geworden op haar? Omdat ze toegaf en zich als een slavin gedroeg?

Er kwam plotseling een huiveringwekkende gedachte bij Kitty op, en het was alsof iemand haar keel dichtkneep. Hoe zou ze Grady ooit nog kunnen terugvinden als hij weg zou lopen en zich in de bossen zou verschuilen als Kitty met missy meeging? Stel dat ze hem nooit meer terug zou zien?

‘Maar Delia,’ zei ze, ‘hoe zullen Grady en ik elkaar ooit weer kunnen vinden als hij wegloopt en ik met missy meega?’

‘Maak je je daar zorgen over?’ Delia slaakte een diepe zucht. ‘Luister eens, kind. Misschien vind je die jongen op zekere dag weer terug, maar misschien ook niet. Maar eerst zal Grady zichzelf moeten vinden. En jij ook, kind. Jij ook.’

Alles werd wazig toen Kitty’s ogen zich met tranen vulden. ‘Ik weet niet wat je daarmee bedoelt,’ zei ze. ‘Kun je mij niet gewoon zeggen wat ik moet doen, Delia?’

‘Ga terug naar het begin,’ zei ze zacht. ‘Wat er aan deze dag is voorafgegaan. Als je weet waar je begonnen bent en als je weet waar je wilt eindigen, dan kun je misschien de weg tussen dat begin en het eind vinden.’

Kitty kende het begin – zowel van Grady’s als van haar eigen verhaal. Ze wist waar ze beiden begonnen waren. Ze veegde haar tranen af, staarde naar de bossen in de verte en dacht terug aan de tijd dat ze Anna heette.

DEEL I

Luid roep ik God, ik schreeuw het uit, luid roep ik God – dat Hij mij hoort. Op de dag van mijn nood zoek ik de Heer, bij nacht hef ik mijn handen, rusteloos, mijn ziel laat zich niet troosten. Is Zijn trouw voorgoed verdwenen, Zijn Woord voor eens en altijd verstomd?

Psalm 77:2-3, 9

Great Oak Plantage, South Carolina 1849

Anna stond op de bovenste trede van de hut en tuurde in de verte. Het had geen zin. Zelfs als ze op haar tenen stond, kon ze alleen maar de top van de grote eikenboom zien. Ze was te klein. En het koetshuis belemmerde haar het uitzicht.

Achter haar schreeuwden en giechelden de andere kinderen terwijl ze buiten speelden op het modderige erf van het slavenkwartier. Door de regen van de afgelopen nacht waren er kleine plasjes ontstaan en haar speelmakkertjes hadden er een spelletje van gemaakt om de modder tussen hun vingers en tenen te kneden en over hun naakte, donkere huid te smeren.

Anna voelde er niets voor om in de modder te spelen. En ze wilde ook geen tekeningen in de modder maken zoals ze anders altijd deed. De afgelopen nacht had ze weer die droom gehad, maar de droom begon afgezaagd te worden en te verbleken als een stuk versleten katoen. Als ze de grote eikenboom weer zou kunnen aanraken en naar de levendige groene bossen daarachter zou kunnen kijken, zou ze misschien kunnen voorkomen dat de droom helemaal zou vervagen.

De boom scheen mijlenver weg. Hij stond vlak bij het grote huis waar ze niet heen mocht. Oude Nellie had bedreigd haar met de wandelstok te slaan als ze er weer heen zou gaan. Maar Oude Nellie was oud en kon niet zo goed meer zien. Door haar werk op de rijstvelden met de andere slaven was ze moe en krom geworden, zodat ze nu de hele dag voor hun kinderen zorgde.

De bovenste takken van de grote eikenboom zwaaiden in de wind en het leek wel of ze naar Anna wuifden. Ze had plotseling de gedachte dat het niet zo erg was als ze geslagen zou worden; ze moest erheen. Toen Oude Nellie een van de baby's de hut in droeg, greep Anna haar kans. Ze sloop kalm weg van het kale erf van het slaven-

kwartier, bleef dicht bij de rij verweerde hutten en hoopte dat niemand haar op zou merken. Toen ze het koetshuis bereikt had, liep ze de oprijlaan op en begon, nu ze uit het zicht was, sneller te lopen. Steentjes en schelpen boorden zich in haar blote voeten; zwermen gonzende vliegen waarschuwden voor de paardenmest die op de oprit lag.

Ze kwam ten slotte bij de rand van het gazon en zag de boom nu voor zich; de massieve stam en de wijduitstaande takken vormden een donker silhouet tegen de blauwe hemel. Het bleke zilvermos verstrengelde zich met de bladeren, die in de bries zachtjes heen en weer bewogen. Anna stapte op het warme, stekelige gras en begon te rennen.

De grote eikenboom, waaraan de plantage zijn naam ontleende, stond op een heuveltje dat uitzicht bood op de Edisto-rivier en was een baken voor de schepen die de rijstooft van de plantage naar Charleston verscheepten. Anna rende erheen alsof ze er beschutting zocht en legde haar handpalmen tegen de stam. Hoewel ze zich erg nietig voelde bij de boom, voelde ze zich ook beschut. Toen ze omhoogkeek naar de koepel van takken en bladeren boven haar hoofd, kwamen de herinneringen als vanzelf weer terug.

Eens was er een lange, sterke man geweest die ze papa noemde, een man naar wie ze toe kon rennen voor beschutting. Hij had een zware stem en hij zong soms voor haar, een wijsje zonder woorden. De donkere takken herinnerden haar aan zijn armen, sterk en gespierd, met koorden van zenuwen en pezen. Anna keek op naar de uitgestrekte takken en dacht terug aan de armen van papa die haar opgetild en gedragen hadden. Ze sloot haar ogen en toen ze naar het geritsel van de bladeren luisterde, hoorde ze het zachte gefluister van haar moeder en het geruis van haar rokken. Mama was zacht geweest en had heerlijk geroken, als de geur die van de nabijgelegen bloembedden naar haar toe waaide. Als Anna in mama's donkere ogen keek, had ze daar tederheid en liefde en bescherming in gezien, waardoor ze zich altijd erg veilig had gevoeld.

Toen was alles veranderd.

Op zekere dag was de plaats waar ze woonden, aten en sliepen,

niet meer omringd geweest door witgepleisterde muren, maar door bomen – bomen en struiken en een wirwar van lianen die zo hoog, stekelig en dik waren dat de zon niet meer te zien was. Anna herinnerde zich het geluid van jonge palmboompjes die langs haar benen streelden, even ruisend als de stem van haar moeder: ‘Sst, Anna... sst... Je mag geen geluid maken.’ Papa had zijn liedje daar heel zacht voor haar geneuried.

Nu deed Anna haar ogen weer open en verzamelde moed om in de verte voorbij de grote eikenboom te turen, voorbij het laatste stuk gemaaid gras, waar de bossen begonnen. Ze moest de weelderige groene kleuren van het woud op zich in laten werken om zich alles weer goed te kunnen herinneren. Maar een diepgewortelde angst weerhield haar ervan om zich in die verschrikkelijke plaats te wagen.

De bossen waarin ze met papa en mama gewoond had, hadden er net zo uitgezien als dat woud in de verte – nat en groen en broerigheid, maar toch erg mooi in de kleurenpracht waar ze zo van hield. Er waren smaragdgroene dekens van dik mos geweest die de boomstammen bedekten. Anna herinnerde zich nog steeds hoe zacht het mos onder haar handen had aangevoeld. De bomen droegen lange, grijze baarden van Spaans mos.

Papa had haar soms op zijn schouders door die doolhof van groen heen gedragen terwijl hij in zijn armen de deken droeg waarin hun spullen zaten. Soms had Anna gelopen, achter het roomkleurige, handgeweven hemd van haar vader aan. Onder zijn armen en op zijn rug zaten donkere plekken van het zweet. De grond was vochtig en zacht onder haar voeten en over het pad hadden kleine, groene kikkers gesprongen.

Papa liep behoedzaam om de koningsadders en ratelslangen heen die over het pad kropen of opgerold lagen op een plekje waar het zonlicht doordrong, maar ze was niet bang geweest. ‘Als je ze met rust laat, zullen ze je niets doen,’ had hij gezegd. De drukkende warme lucht was vol van het geluid van kwakende kikkers, het schrille geronk van cicaden en het gezoem van insecten. Anna sloeg naar de grote, metaalgroene libellen die om haar hoofd vlogen.

Muskieten, muggen en vliegen zwermden in een zoemende wolk om haar heen. Ze beten en staken in haar armen en benen. Mama had een rode hoofddoek om Anna's hoofd geknoopt, net als de hoofddoek die ze zelf droeg, om de insecten uit haar dikke haar te houden.

Toen ze eens op de schouders van haar vader had gezeten, waren ze onder een koepel van takken door gelopen en had ze spinnenwebben in haar gezicht gevoeld. Toen ze opkeek zag ze een reusachtige spin, zijn uitgespreide poten zo breed als de hand van haar moeder. Anna had geschreeuwd van angst en papa had zijn bundel meteen laten vallen, haar op de grond gezet en zijn hand over haar mond gelegd om haar tot zwijgen te brengen. Zijn bewegingen waren snel en ruw geweest, maar zijn ogen zacht en vriendelijk toen hij haar had toegefluiserd: 'Stil nu. Die spinnen zullen je niets doen. Ze zijn wel groot, maar ze doen je geen kwaad. Het zijn ook schepselen van God.' Papa en mama bleven maar doorlopen, leek het wel, en ze namen nauwelijks rust om te eten of te slapen. Als Anna honger kreeg, haalde mama een stuk maïsbrood of stukjes gerookt varkensvlees uit de tas die ze droeg en zei: 'Dank U voor het eten, Jezus,' voordat ze het opaten. In de schemer zagen ze soms de witte achterkant van een hert. In het donker van de nacht krasten uilen terwijl Anna op de schouders of in de armen van haar vader wegdoezelde.

Ze passeerden de cipressenbomen met hun klokvormige stammen die Anna aan hoepelrokken deden denken. Op sommige plaatsen werd het pad zo drassig dat papa's voeten helemaal in de grond zonken en soms verdween het hele pad in een moeras. Er waren alleen nog wat eilandjes met een paar bomen erop, omringd door brak water. Papa sprong van het ene eilandje naar het andere en als ze te ver uit elkaar lagen, waadde hij door het water dat tot zijn knieën kwam. Hij zette Anna op zijn schouders en haalde zijn mes uit de schede om zich tegen eventuele alligators te kunnen verdedigen. Hij had er haar een laten zien, die als een boomstam in het water dreef met alleen zijn ogen en snuit boven het wateroppervlak.

Op zekere dag eindigde het smalle paadje bij een donkergroene grasvlakte. Papa had Anna teruggetrokken toen ze erheen wilde lo-

pen. 'Daar kun je niet op lopen, Anna,' fluisterde hij. 'Dat is geen gras, maar water. Je zakt erdoorheen.'

Anna geloofde hem niet. 'Waarom kan die vogel er dan wel op zitten? Daar, kijk maar,' vroeg ze terwijl ze naar de vogel wees.

Papa schudde zijn hoofd. 'Hij zit er niet op.' Hij gooide een steentje naar de vogel en toen hij opvloog met een sierlijke vleugelslag, werden zijn lange poten even zichtbaar. Toen vouwde hij ze onder het lichaam en waren ze niet meer zichtbaar, zoals ze ook verborgen waren geweest in het water.

Maar hoe mooi de bossen ook waren, Anna dacht met grote angst terug aan die reis. Haar vader en moeder waren ergens voor weggelopen. Anna wist niet waarom en ze wist evenmin waar ze heen gingen, maar op de gezichten van haar ouders was angst en wanhoop te zien geweest. Bij ieder geluid had haar moeder over haar schouder gekeken en papa bleef af en toe staan om gespannen te luisteren. 'Jezus, help ons,' mompelde hij dan. 'Laat Uw licht op ons pad vallen.'

Bij het verstrijken van de dagen begon ook Anna steeds banger te worden. Ze voelde de spanning van haar ouders en ze merkte dat ze er helemaal door in beslag werden genomen. Ook nu ze onder de grote eikenboom van de plantage stond en naar het bos in de verte tuurde, voelde ze weer opnieuw die angst.

Hun reis was in een grote verschrikking geëindigd. Op zekere dag had Anna in de verte een nieuw geluid gehoord, een schor geblaf waarvan ze kippenvel kreeg. Zodra papa het geblaf in de verte had opgemerkt, was hij blijven staan om te luisteren en zijn gezicht was grauw geworden van wanhoop.

'Nee...' kreunde hij. 'O, alstublieft, Jezus... nee.' Mama pakte zijn arm vast. 'Wat is er? Wat is dat?'

'Honden. Ze sporen ons op met honden.' Papa tilde Anna op en ze begonnen te rennen.

Het geblaf kwam dichterbij. En ze hoorden nu ook gewoerschoten. Door de bladeren om hen heen floten kogels als het gezoem van wespen. Papa rende maar door met mama en Anna zonder ook maar een keer te blijven staan om weer op adem te komen. Ze zoch-

ten hun weg tussen een wirwar van bomen, struiken en moerassen en zochten wanhopig naar een plaats waar ze zich zouden kunnen verschuilen. De honden waren nu veel dichterbij en plonsden door het water achter hen. Er klonk geschreeuw, mannenstemmen die hen bevalen te blijven staan. De mannen waren te paard en Anna hoorde het gebons van de hoeven achter zich op het pad en het gespetter door de moerassen steeds dichterbij komen.

Papa rende maar door, maar het mocht niet baten. De honden hadden hen gevonden en er was nergens een schuilplaats in het sombere moeras. De honden renden door de bossen naar hen toe. Ze haptten naar papa's benen en scheurden mama's rok aan flarden, waardoor ze gedwongen werden te blijven staan. Papa hield Anna hoog boven zijn hoofd om haar buiten het bereik van de honden te houden en probeerde de honden weg te trappen. Maar uit de bossen kwamen plotseling drie blanke mannen te paard tevoorschijn en ze richtten hun geweren op hen.

'Jezus, help ons!' zei papa buiten adem.

Anna begroef haar gezicht tegen papa's borst toen hij haar liet zakken en tegen zich aan drukte. Ze durfde niet te kijken en ze durfde niet te huilen of een geluid te maken. Toen gilde mama en Anna voelde hoe haar vader wankelde. Hij probeerde Anna te beschermen en rechtop te blijven staan terwijl de mannen met hun geweren op hem in sloegen. Ten slotte struikelde haar vader en zonk op zijn knieën. Hij hield Anna nog steeds tegen zich aan geklemd en probeerde haar met zijn eigen lichaam te beschermen terwijl de honden en de mannen hem aanvielen. De rest van de droom veranderde in een nachtmerrie die ze zich niet meer kon – niet meer wilde – herinneren.

'Anna! Kom onmiddellijk hier!'

Ze schrok op uit haar dagdromerij en zag dat Oude Nellie haar van de overkant van het erf wenkte. 'Anna! Hoor je mij? Ik zei dat je hier moet komen!' De oude vrouw stond bij het koetshuis, zo ver als ze durfde komen.

Anna drukte haar handen nog een laatste keer tegen de donkere boomstam en wierp nog een laatste vluchtige blik op de bossen in

de verte. Toen draaide ze zich om en rende over het grasveld terug naar het slavenkwartier. Oude Nellie had haar essen wandelstok in haar hand, pakte Anna die langs haar heen rende bij de arm en sloeg haar voortdurend tegen de benen tot ze weer bij de hut waren teruggekeerd.

Die nacht lag Anna alleen in het donker en beleefde de herinneringen die de grote eik bij haar hadden opgeroepen weer opnieuw. Ze was er niet meer helemaal zeker van dat die ten dode gedoemde vlucht door de moerassen werkelijk had plaatsgevonden – of dat ze echt een papa en een mama gehad had. Ze viel ten slotte in slaap met het verlangen dat ze in haar dromen weer zouden terugkeren, en in de hoop dat de droom deze keer anders zou eindigen.

Richmond, Virginia 1853

‘Opstaan, jongen.’

Grady deed zijn ogen open. Gilbert stond over hem heen gebogen en schudde hem wakker. Was het al morgen? Het leek nog te donker en te rustig op de zolder boven de keuken om al ochtend te zijn. Hij hoorde het zachte getik van regen op het dak.

‘Sta op,’ herhaalde Gilbert. ‘Meester Fletcher heeft je nodig.’ De aandrang in Gilberts stem deed Grady’s hart sneller kloppen, als het getik van de regen op het dak. En er was nog iets wat Grady niet helemaal thuis kon brengen – iets wat erg vreemd was. De dag was helemaal verkeerd begonnen. De persoonlijke bediende van meester Fletcher kwam nooit op de zolder om hem wakker te maken. Meester Fletcher had Grady nog nooit laten roepen.

‘Maar waarom? Wat wil hij dan?’ vroeg Grady. Hij kwam langzaam in beweging; zijn ledematen waren nog zwaar van de slaap toen hij zijn broek aantrok.

Gilbert deed zijn mond open alsof hij iets wilde zeggen, maar deed hem toen weer dicht. Hij wendde zich van Grady af, maar niet voordat Grady zijn kin had zien trillen zoals bij een vrouw die op het punt staat in tranen uit te barsten. ‘Als je schoenen hebt,’ zei Gilbert, ‘kun je ze maar beter aantrekken.’

Grady kreeg een misselijkmakend gevoel in zijn maag toen hij van de ladder naar de keuken afdaalde. Hij rook de geur van gebakken ham en broodjes, maar ook hier was iets niet in orde. Esther liep niet op haar gebruikelijke manier bedrijvig rond met potten en pannen en schreeuwde niet naar Luella. Esther stond stil bij het fornuis en hield haar handen voor haar mond alsof ze iets vreselijks binnen wilde houden. De tranen liepen over haar brede gezicht op dezelfde manier als de regen die langs het keukenraam droop. Esther bleef Grady strak aankijken toen hij de ladder af kwam en langzaam naar

de deur liep. Hij wilde Esther vragen wat er aan de hand was, maar voor hij iets kon zeggen stak ze haar armen naar hem uit en trok hem zo stevig tegen zich aan dat hij nauwelijks adem kon halen. Haar lichaam schudde op dezelfde manier als wanneer Eli een van zijn grappige verhalen vertelde, maar Esther lachte deze keer niet.

‘Nou, kom mee,’ zei Gilbert. ‘Niet doen, Esther. Nu niet.’ Ze liet Grady los en duwde hem naar de deur. Hij kreeg een nog akeliger gevoel toen hij de deur uit liep de koude regen in. Toen verstijfde hij bij het horen van de afschuwelijke, gekwelde kreten van zijn moeder.

‘Nee... nee!’

Ze rende, alleen gekleed in haar nachtkleding en met ogen groot van schrik, van het Grote Huis naar hem toe. ‘Alsjeblieft, neem hem niet mee, alsjeblieft, neem mij mijn jongen niet af. *Alsjeblieft!*’

Eli rende achter haar aan en hield haar tegen nog voordat ze Grady bereikt had. ‘Mama!’ riep hij. Hij wilde naar haar toe lopen, maar een blanke man die hij nog nooit eerder gezien had, greep hem vast en trok hem aan zijn arm achteruit.

‘Hé! Terugkomen, jongen!’

Grady begon te gillen. Dat deden mensen altijd als ze wilden ontwaken uit een nachtmerrie – en dat was dit ongetwijfeld. Hij bleef maar schreeuwen en wilde niets liever dan wakker worden en zijn moeder zien zoals ze over hem heen gebogen stond, en het gerinkel van Esthers potten horen beneden in de keuken. Hij wilde deze dag helemaal opnieuw beginnen, op de manier waarop die altijd begon, met water sjouwen en brandhout halen voor het keukenvuur, Eli helpen met de verzorging van de paarden van meester Fletcher. En ’s middags als missy Caroline klaar was met haar lessen in het Grote Huis, zouden ze samen in de achtertuin spelen in de warme zon van Virginia. Maar Grady werd niet wakker. Dit was geen droom. Hij huilde en schreeuwde om hulp terwijl hij zich wanhopig aan de greep van de vreemdeling probeerde te ontworstelen. Hij hoorde het geschreeuw van zijn moeder boven zijn eigen gehuil uit.

‘*Alstublieft*, stuurt u mijn jongen niet weg. Ik smeeek het u, meester! *Alstublieft!*’

Een tweede blanke man greep Grady's andere arm vast en ze sleurden hem over het betegelde paadje naar de straat. Meester Fletcher stond met zijn armen over elkaar geslagen bij het smeedijzeren hek. Door de regen waren de schouders van zijn overjas en de rand van zijn hoed donker geworden terwijl hij kalm toe stond te kijken en geen enkele aandacht besteedde aan Grady's geschreeuw en de vertwijfelde kreten van zijn moeder.

'Nee! Neem mij mijn jongen niet af! Hij is het enige wat ik heb! *Alstublieft, meester! Nee!*'

Grady wierp een blik op meesters onbewogen gezicht; in zijn ogen was geen spoor van medelijden of spijt te zien. Toen sleurden de vreemdelingen Grady weg uit de veiligheid van het erf en duwden hem naar een wagen vol slaven, die langs de stoep stond geparkeerd. Een van de blanke mannen porde de donkere mannen met het uiteinde van zijn zweep in de ribben en schreeuwde dat ze plaats moesten maken. Toen tilden de beide mannen Grady als een zak aardappels op en gooiden hem in de wagen.

Grady worstelde en vocht voor zijn vrijheid terwijl de natte lichamen van de slaven op de wagen tegen hem aan duwden en hem op zijn plaats hielden. De regen doorweekte zijn kleren en stroomde tezamen met zijn tranen over zijn gezicht. De wagen schokte en kwam in beweging.

'Mama!' zei hij huilend.

'Je moet die blanken niet laten horen dat je huilt.' De hese stem in zijn oor was dringend en bevelend. 'Je moet ze nooit die macht over je geven.'

Maar ook al zou hij dat gewild hebben, Grady kon niet ophouden met huilen. 'Mama. Ik wil naar mama!'

'Dat moet je ze niet laten weten,' drong de man verder aan. 'Zo houden ze ons eronder en kwellen ze ons. Toon eens wat trots, jongen.' De man greep een van Grady's armen, maar hij bleef wanhopig trappen en kronkelen om zich los te rukken.

'Stil nu maar, houd op...' suste een vrouwenstem. 'Het heeft geen zin om je te verzetten. Als je van de wagen valt, doe je alleen jezelf maar pijn en ze zullen je toch weer vangen.' Iemand pakte zijn voe-

ten vast zodat hij niet meer kon trappen. De handen die hem vasthielden, hadden allemaal ijzeren boeien om hun polsen. Het koude metaal sloeg tegen Grady aan terwijl de wagen de heuvel af reed in de richting van Richmond.

Grady, die snikte van frustratie en angst, vocht en worstelde nog steeds toen de wagen uiteindelijk tot stilstand kwam. Zijn hele lichaam deed zeer en zijn keel brandde van het schreeuwen en huilen. De twee blanke mannen klonnen van de wagen af en begonnen tegen Grady en de anderen te roepen en ze dreven hen met hun zwepen als beesten naar een gebouw dat eruitzag als een fort. Van achter de tralies in de ramen staarden donkere gezichten hen aan. Bij iedere beweging die de gevangenen maakten, hoorde Grady het gekletter en gerammel van de ijzeren kettingen, die over de keien sleepten toen ze het gebouw binnenschuifelden en de handboeien rinkelden als ze de regen uit hun gezicht veegden. Alleen kinderen van Grady's leeftijd waren niet geboeid.

Hij moest bidden. Jezus zou hem helpen. Eli zei dat Meester Jezus altijd luisterde en altijd gereed stond om zijn gebeden te verhoren. 'Help mij alstublieft, Meester Jezus,' mompelde hij. 'Alstublieft, alstublieft, helpt U mij.' Hij keek uitzinnig van angst om zich heen, zoekend naar hulp, wachtend tot Jezus zou komen. Maar een van de blanke mannen sleurde hem door de poort en trapte die dicht.

Toen ze in het fort waren, werden de mannen van de vrouwen en kinderen gescheiden en ze werden in aparte cellen opgesloten. De grote slaaf die op de wagen tegen hem gesproken had, trok hem met zich mee naar de kooi voor de mannen. Toen de blanke mannen nog aanwezig waren, leek het of er overal verzet en woede in de lucht hing. Maar zodra ze vertrokken waren en de deur dichtviel, voelde Grady de wanhoop van zijn medegevangenen. De stemming was zo naargeestig dat hij het lichamenlijk voelde. Hij trilde over zijn hele lichaam. Waarom gebeurde dit met hem?

Het was een kale cel zonder licht en op de vloer lag stro. Elke keer dat hij inademde, rook Grady de stank van vuil. Eli hield thuis de stallen van meester schoner dan deze cel. Grady wilde niet met het vuil in aanraking komen, maar hij kon alleen maar op de vloer gaan

zitten. Toen de uren verstreken en hij steeds zwakker werd door de angst kon hij niet langer blijven staan en liet zich op de vloer zakken. Met zijn knieën tegen zijn kin getrokken bleef hij rillend zitten. In deze overvolle ruimte scheen iedere man alleen te zijn en zich niet bewust van de anderen, alsof hij niet alleen in deze cel maar ook in zichzelf opgesloten zat.

Grady sloot zijn ogen en probeerde zich het gezicht van zijn moeder voor te stellen. Ze was gewoonlijk erg gelukkig en ze neuriede of zong altijd als ze aan het werk was. Maar het enige wat hij zich nu kon herinneren, was de afschuw die hij vanmorgen in haar ogen had gezien, de ontzetting die hij in haar stem gehoord had. Hij probeerde zich de tedere aanraking van haar sierlijke handen te herinneren als ze hem geruststelde en streelde – maar het lukte niet. Hij voelde alleen maar de pijn in zijn borst.

Grady zat lange tijd op de vloer gehurkt terwijl hij zich afvroeg waarom hij hier was. Iemand moest een verschrikkelijke vergissing gemaakt hebben. Daar zouden ze spoedig achter komen en Eli of Gilbert, of misschien meester Fletcher zelf wel, zou met het rijtuig naar de stad komen en tegen de cipiers zeggen dat ze hem vrij moesten laten. Ze zouden hem weer naar huis brengen, naar zijn moeder. Hij boog zijn hoofd en bad op de manier waarop Eli hem dat had geleerd. ‘Help me, Meester Jezus. Alstublieft, alstublieft, haalt U mij uit deze verschrikkelijke plaats.’ Hij herhaalde de woorden steeds weer opnieuw in zijn hoofd, maar de hele dag ging voorbij en buiten bleef het maar regenen zonder dat er hulp kwam opdagen.

Toen de avond viel en het koud en donkerder werd in de sombere cel rook Grady de geur van voedsel en hoorde hij de stemmen van de cipiers buiten op de gang. Zodra zijn medegevangenen de stemmen hoorden, was het alsof er een vonk van haat door de lucht ging, knetterend als de bliksem. Afhangende schouders werden woedend weer gerecht, en ogen die nog maar even geleden vochtig waren geweest van verdriet, werden vervuld van woede en Grady’s bloed leek in ijs te veranderen.

De grote slaaf trok Grady naar zich toe. Hij vatte Grady’s gezicht in zijn grote hand en liet hem opkijken. ‘Luister naar Amos, jongen.

Vanaf dit moment steek je je kin in de lucht. Ze mogen je niet zien huilen.' De harde knoop van verdriet in Grady's borst zwol op en groeide, gekoesterd door alle haat om hem heen.

De cipers brachten eerst eten naar de andere cel. Grady hoorde de vrouwen tekeergaan en om het eten vechten en hij hoorde de kinderen huilen. In de cel klonk Amos' hese stem die hen vermanend toesprak. 'Jullie gedragen je niet als dieren,' beval hij. 'Zij denken dat wij dieren zijn. Laat hun zien dat we mensen zijn.'

Toen hun eten kwam, verdeelden de mannen het zonder dat er ruzie over werd gemaakt. Maar ze waren gedwongen om met hun handen te eten en het water uit een trog te drinken als honden. Amos gaf Grady wat eten, maar zijn maag was als een koud, zwaar gezwel van angst en hij kon het niet door zijn keel krijgen.

Het werd donker in de cel en de mannen gingen op de vloer liggen, waar ze ook maar een plaatsje konden vinden. Grady zat met zijn armen om zijn knieën geslagen en dacht aan zijn bed op de zolder boven de keuken. Nu het donker was en niemand hem kon zien, kon hij net zo veel huilen als hij wilde. Maar hij had geen tranen meer over. Hij had de hele dag gebeden en Meester Jezus om hulp gevraagd. Waarom had Hij hem niet verhoord?

Amos lag naast hem met zijn handen onder zijn hoofd. 'Je moet niet meer aan thuis denken, jongen,' zei hij. 'Je gaat daar niet meer naartoe.'

Grady slikte een keer en sprak nu voor het eerst sinds de ochtend. 'W-waarom zitten we in de gevangenis?'

'Heb je nog nooit van de slavenmarkt gehoord?'

Grady schudde zijn hoofd en besepte toen dat Amos hem in het donker niet kon zien. 'Nee, meneer.'

'Je wordt verkocht aan een nieuwe eigenaar. Dat doen ze met slaven – ze kopen en verkopen hen als vee.'

'Mijn mama...' begon Grady, maar Amos onderbrak hem met een boze kreet.

'Houd op! Je zult je mama nooit meer terugzien; je hele leven niet.'

Grady drukte zijn handen tegen zijn ogen om zijn tranen te bedwingen.

‘Je kunt de waarheid maar beter onder ogen zien, jongen, zodat je geen ijdele hoop blijft koesteren. Je zult nooit meer naar huis teruggaan en je zult je moeder nooit meer zien. Die nieuwe meester gaat je kopen en brengt je heel ergens anders heen.’ Grady zag kans om een enkel woord uit te brengen. ‘Waarom?’

Amos slaakte een diepe zucht. ‘Misschien omdat je oude meester geld nodig heeft, misschien omdat je iets verkeerd gedaan hebt, misschien omdat hij je gewoon niet meer wil zien. Hij heeft geen reden nodig. Je krijgt nu een nieuwe meester. Je komt er gauw genoeg achter of dat een goede of een slechte meester is.’

Grady ging in het stro liggen en sloeg zijn handen voor zijn gezicht om zijn snikken te smoren. Dit kon niet waar zijn. Zijn mama zou hem op komen zoeken en hem redden. Ze zou hem niet in deze ellendige plaats laten zitten of hem aan een nieuwe meester laten verkopen. Meester Jezus zou haar laten zien waar ze hem zou kunnen gaan halen.

‘Ga nu maar slapen,’ zei Amos. Zijn stem klonk niet meer boos. ‘De enige vrede die je in dit leven zult kennen, krijg je als je slaapt.’

De woorden van een psalm die Eli hem had geleerd, kwamen in Grady’s gedachten: *‘In vrede leg ik mij neer en meteen slaap ik in, want U, Heer, laat mij wonen in een vertrouwd en veilig huis.’* Eli had hem gezegd deze woorden op te zeggen als hij ’s nachts bang was voor een onweersbui of de wind en hij niet kon slapen. Eli had hem verzekerd dat Meester Jezus altijd vlakbij zou zijn en goed voor hem zou zorgen. ‘Bewaar je deze woorden in je hart?’ vroeg Eli dan en Grady klopte dan op zijn borst en zei: ‘Ze zijn hier, Eli. Ik bewaar ze hier in mijn hart.’ Maar Grady’s hart voelde nu in deze vreselijke plaats heel anders, alsof het veel te moeilijk was om deze woorden nu in zijn hart te bewaren. Hij lag lang wakker en luisterde naar het gesnurk van de mannen en het gehuil van de vrouwen. En voor het eerst in zijn leven was Grady bang voor de dag van morgen.

Toen Grady de volgende morgen wakker werd, wist hij eerst niet waar hij was. Naar de stank te oordelen, moest hij in de stal in slaap gevallen zijn. Hij ging rechtop zitten en keek om zich heen. Door een hoog raam met tralies ervoor viel wat zonlicht – en toen wist hij

het weer. Grady ging weer liggen, vouwde zijn armen voor zijn gezicht en huilde.

Na een ontbijt van maïsbrood en varkenszwoerd duwden de bewakers Grady en de andere mannen naar buiten, naar een binnenplaats met hoge stenen muren en een poort met een afsluitboom ervoor. Bij de poort stond een groepje mannen die het uitzicht op de straat wegnamen, maar Grady hoorde rijtuigen met paarden langsrijden. Het aanhoudende geluid van slepende, rammelende kettingen klonk in zijn oren als het zachte geklingel van de bellen van een arrenslee.

Het regende niet meer. In het stuk open lucht boven Grady's hoofd vlogen krijsende zeemeeuwen rond. De zon scheen, maar hij leek kouder en schemeriger dan de zon bij Grady thuis wanneer hij met zijn vriendin Caroline buiten speelde. Toen er een musje op de hoge muur boven hem landde en in de stenen pikte, moest hij aan haar denken. 'Dat kind eet nog minder dan een zieke mus,' zei Esther vaak. Caroline was wat ouder dan Grady, maar wel kleiner en ze was zo tener en sierlijk als een vogeltje. Voor zover Grady zich kon herinneren, hadden ze altijd samen op het achtererf gespeeld en vaak hadden ze Eli met hun eindeloze vragen bestookt.

Caroline had een blanke huid, net als haar vader, meester Fletcher. Een blanke huid net als Grady's bewakers. De huidskleur van iemand had Grady eerder nooit belangrijk gevonden, maar hij was gisteren tot het besef gekomen dat hij geen blanke was, een slaaf, net als alle andere donkere mensen die hier gevangen werden gehouden. De mannen aan de andere kant van de tralies, de mannen die de sleutels hadden, waren allemaal blank. 'God ziet ieder musje,' had Eli hem verteld. 'Hij weet het als er een valt.' Eli had altijd zo'n zekere indruk gemaakt. Maar waarom had God gisteren, toen deze mannen hem gegrepen en opgesloten hadden, niet over hem gepraat? Waarom had Hij Grady's smeekbeden om hulp niet verhoord? Meester Jezus kon dan wel thuis bij Eli en Caroline en mama wonen, maar Hij zou nooit naar zo'n plaats als deze komen. Hier waren geen woorden van Jezus in zijn hart. De mus hipte boven op de muur en vloog toen weg. Grady kreeg tranen in zijn ogen.

Achter Grady klonk de stem van de grote slaaf: ‘Dat is vrijheid, jongen.’ Grady draaide zich niet om want hij wilde niet dat Amos zijn tranen zou zien. ‘Vrijheid betekent dat je weg kunt vliegen op elk moment dat je wilt – net als die vogel. Vrijheid is het enige waaraan ik altijd denk. Ik wacht gewoon mijn tijd af en zodra ik de kans krijg, vlieg ik ook weg. Intussen moet je plannen maken, jongen. Je moet weten waar je heen wilt en hoe je daar moet komen. Anders vangen ze je meteen weer en krijg je zo met de zweep dat je zou wensen dat je dood was.’

Grady had er geen idee van wat Amos bedoelde. In al de jaren dat hij met mama en Eli en al de anderen boven de keuken had gewoond, had hij nauwelijks angst of onzekerheid gekend. Hij had geweten dat hij niet in het Grote Huis mocht komen waar Caroline woonde, maar Grady had nooit het gevoel gehad dat hij niet vrij was, totdat deze blanke mannen hem tegen zijn wil hadden meegenomen en hem hadden opgesloten achter vergrendelde deuren.

De tijd dat de slaven zich op de binnenplaats vrij mochten bewegen was veel te gauw voorbij. De bewakers dreven hen terug naar de cel en lieten hen daar nog een lange nacht zitten. De volgende morgen vroeg kwamen de bewakers weer en bevalen hen zich uit te kleden tot hun onderbroek en zich klaar te maken voor de slavenmarkt. ‘Laat hun zien dat je geen enkel lichamelijk gebrek hebt,’ zei een van de bewakers tegen hen. Zonder iets te zeggen begonnen de anderen zich uit te kleden, maar Grady aarzelde.

‘Kleed je uit, jongen,’ beval Amos.

Grady kreeg een kleur en begon aan zijn knopen te frutselen. Hij had zich in het bijzijn van vreemdelingen nog nooit uitgekleed. Hij begon te rillen, niet van de kou maar van schaamte over zijn naaktheid. De grote man duwde hem tegen zijn naakte schouder.

‘Je moet trots rechtop staan, hoor je me? Zo heeft God je gemaakt. Jij hoeft je niet te schamen. Die blanken moeten zich schamen.’

De bewakers leidden hen de cel uit en brachten hen over het erf heen naar een ander gebouw. Toen ze binnen waren, bevalen ze Grady en de anderen op een verhoogd platform te gaan staan boven een grote menigte toeschouwers. Grady moest zich dwingen om

zijn schouders niet te laten zakken en niet te huilen hoewel hij zag dat hij door blanke vrouwen en kinderen werd aangehaapt. Een voor een duwden de blanke mannen de andere slaven naar voren op het platform en verkochten hen aan de hoogste bieder.

‘En hier hebben we een gezonde jonge slaaf,’ zei de veilingmeester toen het Grady’s beurt was om naar voren te gaan. Hij voelde een grote woede in zich oplaaien toen hij over de hoofden van de toeschouwers en kopers heen in de verte keek. Hij weigerde naar hun gezichten te kijken terwijl ze hem aanstaarden.

‘Hij ziet er goed gevoed uit, heeft sterke botten en is van goede afkomst,’ zei de veilingmeester. ‘Hij is zo’n jaar of negen, tien, zou ik zo zeggen. Draai je eens om, jongen, zodat ze ook je rug kunnen zien.’ Grady gehoorzaamde. ‘Kijk, geen enkel litteken,’ zei de veilingmeester. ‘Hij weet hoe hij zich moet gedragen. Draai je weer om en steek je armen in de lucht, jongen.’

Grady had de andere slaven hun armen zien opsteken met uitgespreide handen. Hij weigerde dat gebaar van overgave te maken. Hij balde zijn vuisten voordat hij zijn armen in de lucht stak. In de menigte klonk gelach op.

‘Kijk nu eens,’ grinnikte de veilingmeester, ‘je kunt aan die vuisten wel zien dat hij op zekere dag een grote, sterke kerel zal zijn. Hij is van een goed ras. Wie biedt er meer dan veertig dollar?’

Grady kon het gebabbel van de veilingmeester niet volgen toen de toeschouwers hun bod op hem uitbrachten. Hij staaarde zonder met zijn ogen te knippen strak voor zich uit tot de veilingmeester ‘Verkocht!’ riep en Grady van het platform getrokken werd. Iemand gooide hem zijn hemd en broek toe en duwde hem toen naar voren naar zijn nieuwe meester.

Meneer Edward Coop was een man van ongeveer vijftig jaar, onberispelijk gekleed in een donker pak met vest en een gesteven wit overhemd, een man met een grimmig gezicht en sluwe ogen. Zijn grijsbruine haar week iets terug waardoor zijn smalle gezicht nog langer leek. Een druipsnor verborg Coops strenge mond en hij nam Grady met zijn kille grijze ogen indringend op toen hij dichterbij kwam. Coops slaaf pakte een paar handboeien en probeerde Grady

aan de ketting te kluisteren waaraan ook de andere slaven die Coop gekocht had geketend waren, maar Grady's polsen en enkels waren tender genoeg om zich vrij te trekken.

'Je loopt toch niet weg, hè?' vroeg Coop. 'Weet je wat er gebeurt als je dat probeert?'

Grady gaf geen antwoord. Hij had er geen idee van wat hij moest zeggen. Coop had een kort rijzweepje in zijn hand en voor Grady kon reageren hief zijn nieuwe meester zijn arm op en sloeg hem er twee keer mee op zijn schouders. De slagen brandden alsof een hete pook Grady's huid geraakt had. Het plotselinge geweld en de pijn ontstelden hem, maar met grote inspanning dwong hij zichzelf er toe niet te huilen.

'Zo, nu weet je het dan,' zei Coop. 'Als je wegloopt, krijg je nog veertig van die zweepslagen als we je vangen. En je kunt erop rekenen dat we je zullen vangen.'

De tranen die Grady inslikte, leken in zijn borst terecht te komen waar de woede groeide en brandde. Bij de woede die hij ten opzichte van meester Fletcher voelde, kwam nu ook nog de woede voor Edward Coop, een woede die spoedig daarop alle blanke mannen omvatte. Want Grady twijfelde er geen moment aan dat zij verantwoordelijk waren voor zijn pijn, angst en verdriet. Blanke mannen hadden hem dit allemaal aangedaan. En hij haatte hen allemaal.

1860. Kitty is slavin van Missy Claire, een veeleisende jonge vrouw die haar slecht behandelt. Kitty probeert problemen te vermijden door onderdanig en gehoorzaam te zijn. Grady is een verbitterde jonge slaaf vol haat tegen de blanken. Wanneer Grady's eigenaar Missy Claire het hof maakt, leren Grady en Kitty elkaar kennen – en Kitty is al snel hopeloos verliefd.

Dan breekt de Amerikaanse Burgeroorlog uit. Grady ziet zijn kans schoon om te vluchten en zich te wreken voor het onrecht dat hem is aangedaan. Kitty is bang om te vluchten. Ze heeft nog nooit zelf een beslissing genomen, en nu staat ze voor de meest ingrijpende keuze van haar leven. Blijft ze bij Missy Claire, in de relatieve veiligheid van de slavernij? Of grijpt ze haar kans op vrijheid en op geluk met Grady, met alle risico's van dien? Ook Grady moet een keuze maken. Want uiteindelijk is er maar één weg die hem werkelijk naar de vrijheid zal leiden.

Vlam van hoop is het derde deel in Lynn Austins meeslepende trilogie over de Amerikaanse Burgeroorlog, waarvan inmiddels al bijna 70.000 exemplaren zijn verkocht. De andere twee delen in de serie zijn *Bevrijdend licht* en *Donker vuur*.

NUR 342

9 789029 728829

